

Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

Nieuwsbulletin 2013 - nr. 1

Inhoud

NVLV nieuws	1
Nieuws van deelnetwerken, leden & partners	5
Andere interessante zaken (nieuws van buiten het netwerk)	7
Agenda	12

NVLV nieuws

Donderdag 21 maart: NVLV themadag "Kringlooplandbouw in de praktijk" in Swifterbant

Op donderdag 21 maart organiseert het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding in samenwerking met het VBBM (Vereniging voor Behoud van Boer en Milieu) in Swifterbant een themadag over de toepassing van kringlooplandbouw in de praktijk, met speciale aandacht voor de melkveehouderij.

Melkveehouderij is grondgebonden landbouw die te maken heeft met kringlopen, omdat het leven is waar de boer mee werkt. Levende have en levende bodem. Wat u op de ene plaats in de kringloop doet, geeft een reactie op een andere plaats in de kringloop. Deze reactie kan positief maar ook negatief uitvallen. Voor u als boer en ondernemer is het belangrijk om kennis te hebben / verkrijgen hoe de kringlopen nu precies werken.

Op deze themadag komen de volgende sprekers aan het woord die veel praktische ervaring hebben:

- Bennie van der Berg (kringloop-melkveehouder in Wijhe, Overijssel) - *De overstap naar kringlooplandbouw.*

Lees meer over deze presentatie op de NVLV site: www.nvlv.nl/index.asp?id=1&id=162.

- Frens Schuring (adviseur kringlooplandbouw, veevoederspecialist, docent veehouderij op Warmonderhof) - *Naar een gezonde, antibioticavrije, op dierwelzijn gerichte, economisch lonende melkveehouderij.*

Lees meer over deze presentatie op de NVLV site: www.nvlv.nl/index.asp?id=1&id=163.

- Toon Jansen (leraar middelbaar agrarisch onderwijs, ECOtherapeut) - *Is er een energetische balans?*

Lees meer over deze presentatie op de NVLV site: www.nvlv.nl/index.asp?id=1&id=164.

- Wim Govaerts (technisch en bedrijfseconomisch adviseur melkveehouderij) - *Grasland en biodiversiteit.*

Lees meer over deze presentatie op de NVLV site: www.nvlv.nl/index.asp?id=1&id=165.

De bijeenkomst zal plaatsvinden in de Hoeksteen in Swifterbant (Flevoland), van 10.00 tot 15.00 uur (inloop met koffie vanaf 9:30). Kosten voor deelname zijn EUR 35,- voor leden van het NVLV en de VBBM, en EUR 45,- voor niet-leden. Koffie / thee en een stamppotbuffet zijn bij deze prijs inbegrepen.

U kunt zich nog opgeven:

- Per mail: stuur een e-mail naar administratie@netwerkvlv.nl, met daarin uw naam, adresgegevens en of u lid bent van het NVLV of de VBBM.
- Per telefoon: u kunt zich ook telefonisch opgeven bij Gerrit Schott (06 – 81381369) of Wigle Vriesinga (06 – 22794316).

Zie ook de volledige aankondiging op de NVLV website: www.nvlv.nl/index.asp?menu=01&id=3&id=82.

Een samenvatting van de presentaties is hier te downloaden:

www.nvlv.nl/downloads/NVLV_themadag_21-03-13_lezingen.pdf.

NVLV publicatie: Heruitgave boekje 'Bodemgezondheid' uit 1948, geschreven door huisarts W.F.K. Gouwe

Eind vorig jaar werd in een kringloopwinkel in Zwolle een boekje uit 1948 aangetroffen, geschreven door de huisarts W.F.K. Gouwe. De 22 pagina's lange tekst, een uitgave van de *Nederlandsche Vereeniging voor Natuurgeneeswijze* [sic], is door het NVLV opnieuw uitgegeven, omdat het in een compacte en heldere stijl (ondanks de oude spelling) de verbanden behandelt tussen bodembemesting, bodemgezondheid, kwaliteit van voeding en de gezondheid van de mens. Of, kernachtiger samengevat in de woorden van dr. Gouwe: "Zoals de bodem is, zal het volk zijn".

De boodschap dat bodemgezondheid eigenlijk een doel op zich zou moeten zijn in de landbouw, teneinde een gezond productiesysteem te creëren dat gezonde producten kan voortbrengen, is nog steeds actueel. De huidige gangbare landbouwpraktijk ziet de bodem voornamelijk als fysisch substraat, een tussenstation voor (kunst)meststoffen die de planten moeten voeden. In de bodemkunde en de landbouwpraktijk is er van oudsher relatief weinig aandacht voor de bodembiologie en de bodemgezondheid. De gezondheid van bodem wordt als een gegeven verondersteld. Helaas is dit veelal niet (meer) het geval.

De tekst van Dr. Gouwe is voorzien van een nawoord dat de tekst in een actueel perspectief plaatst en relateert aan de huidige ontwikkelingen richting een meer ecologisch verantwoorde landbouw, met herstel van natuurlijke kringlopen.

De tekst, redactie en vormgeving van het boekje zijn in korte tijd verzorgd door NVLV-lid Antonius Nicola, die hiermee een voortreffelijke prestatie heeft verricht. De eerste druk van 3000 exemplaren is inmiddels geheel uitverkocht. Een tweede druk van 1500 exemplaren is nu weer beschikbaar gekomen.

Het boekje van 30 pagina's is te bestellen bij het NVLV via administratie@netwerkvlv.nl. De kosten zijn 5 euro per boekje, plus 2,10 euro verzendkosten. Bij bestelling van meer dan 10 boekjes tegelijkertijd kan een lagere prijs per boekje worden verkregen.

Voor een klein inkijkje in het boek, zie hier voor een scan van de titelpagina en de 1^e pagina van de tekst:

www.netwerkvlv.nl/downloads/inkijkje_Bodemgezondheid.pdf

Nieuw rekeningnummer t.b.v. contributies

Tot voor kort werden de ledencontributies voor het NVLV nog geïncasseerd via de oude bankrekening van de Stichting Aquarius Alliance. Sinds enkele maanden is hier verandering in gekomen, en worden de contributies geïncasseerd via de eigen NVLV rekening. Diegenen die zelf hun bijdrage periodiek overmaken kunnen hun automatische betaling voortaan ook direct richten aan 39.04.60.257 t.n.v. Netwerk VLV, te Drachten.

Verslag PvdA informatieavond gentechologie Provinciale Staten Drenthe op 5 november 2012

In het provinciehuis in Assen werd op 5 november vorig jaar een informatieavond over gentechologie gehouden. De bijeenkomst was georganiseerd door de PvdA-fractie in de Provinciale Staten van Drenthe. Zowel voor- als tegenstanders van gentechologie was gevraagd een presentatie te houden. Aanleiding was het voornemen om gentech-vrije zones in te stellen in verschillende noordelijke provincies. Dit in navolging van Nijmegen, dat sinds kort een verbod op de teelt van gentech gewassen heeft opgenomen in het bestemmingsplan (zie o.a. dit bericht in Trouw: <http://bit.ly/VeeIng>).

Prof. Rudy Rabbinge van Wageningen UR opende de avond met een presentatie over huidige stand van zaken en de mogelijkheden van gentechologie in de landbouw en voedselvoorziening. Hierna hield Roelf Havinga namens het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding een betoog over de negatieve ervaringen die er inmiddels zijn met genetisch gemodificeerde gewassen en organismen, en het daaraan gerelateerde gebruik van glyfosaat herbiciden (zoals Roundup).

Op de website van het BioJournaal (www.biojournaal.nl/nieuwsbericht_detail.asp?id=10601) is nog een kort verslag te lezen over de avond. Een print van de PowerPoint presentatie van Roelf Havinga valt hier nog te bekijken: www.netwerkvlv.nl/downloads/2012nov05-GM-Landbouw-15jr-Havinga.pdf.

Voor wie meer wil weten over de schadelijke effecten van gentech vindt hier nog een kort overzicht van recente rapporten en video materiaal: www.netwerkvlv.nl/downloads/lange_termijn_effecten_GMgewassen_en_Roundup.pdf. Of bekijk het uitgebreide dossier over gentech en glyfosaat op de NVLV website: www.nvlv.nl/index.asp?id=1&id=154.

Organisatie Quadrupool academie binnen bestuur Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

Het afgelopen jaar heeft de Quadrupoolacademie (QA) een groot aantal Landjuweeldagen georganiseerd. Het NVLV organiseert al jaren themadagen.

Het Netwerk is een overkoepelende organisatie waarbinnen de Quadrupool Academie een meer spiritueel getinte poot vormt. Zowel het NVLV als de QA zijn geïnitieerd door Jaap van Bruchem, die ook erelid is van het NVLV.

Voor veel leden van het NVLV en de bezoekers van de Landjuwelen bleek de relatie tussen beide organisaties niet bijzonder helder. Helemaal toen de activiteiten onderling ook minder goed op elkaar afgestemd leken te zijn. Dat heeft tot doublures en teleurstellingen geleid. Voor NVLV voorzitter Bessie Schadee was dit aanleiding de QA voor te stellen een gezamenlijk overleg te organiseren, waarin voorstellen voor verbetering van de coördinatie konden worden besproken. Een QA-delegatie bestaande uit Maria Groot, Marijke Kuipers, Paul Mak en Dirk Hart zijn voor dit overleg aangeschoven aan de bestuurstafel van het NVLV, die bemand werd door Bessie Schadee, Katrien van 't Hooft, Gerit Schott en Wigle Vriesinga.

Het nu door beide delegaties gedragen voorstel houdt in dat de organisatie van de QA deels opgaat in het bestuur van het NVLV. Marijke Kuipers, Dirk Hart en Paul Mak (organisatie QA) hebben zich daarom kandidaat gesteld voor het bestuur van het NVLV. Het idee is, dat op deze manier:

- optimaal gebruik gemaakt kan worden van de infrastructuur van het NVLV,
- de beschikbare mankracht en energie effectief wordt gebundeld, en
- de QA activiteiten goed afgestemd kunnen worden op andere initiatieven binnen het NVLV.
- 'Last but not least' wordt daarmee ook een organisatorisch platform geboden waar de initiatieven van Jaap en andere docenten vorm kunnen krijgen binnen het NVLV.

Eén en ander zal op de komende ALV van het NVLV (op 18 april aanstaande in Lunteren) nog nader worden toegelicht.

Nieuwe NVLV publicatie: 'Heel de Wereld... op weg naar agro-ecologische landbouw en genoeg goed voedsel voor iedereen'

In mei 2013 zal een nieuwe NVLV publicatie verschijnen, die in samenwerking met Uitgeverij Jan van Arkel zal worden uitgegeven. Het boek "Heel de Wereld ... op weg naar agro-ecologische landbouw en genoeg goed voedsel voor iedereen" is geschreven door Jelleke de Nooy van Tol, voormalig coördinator van het NVLV.

'Heel de Wereld...' gaat over baanbrekende initiatieven van mensen en organisaties die duurzamer voedsel produceren. Deze initiatieven herstellen wereldwijd kringlopen: lokaal, regionaal en mondiaal. Het boek bespreekt 26 inspirerende voorbeelden van mensen en organisaties die de omslag hebben gemaakt naar duurzaam produceren en consumeren. Hierbij wordt speciale aandacht besteed aan de problemen waar de initiatiefnemers tegenaan liepen en lopen, hoe ze de transitie uiteindelijk toch bewerkstelligden en wat de succes- en faalfactoren zijn geweest.

Naast deze concrete voorbeelden gaat het boek ook uitgebreid in op de noodzaak van verandering ('transitie') van onze huidige landbouw- en voedselsystemen. Het beschrijft hoe de huidige systemen duurzamer kunnen worden gemaakt door ze te funderen op agro-ecologische principes (zoals kringlopen sluiten) in plaats van op louter agro-industriële principes (zoveel mogelijk productie tegen zo laag mogelijke kosten). En hoe consumenten deze duurzame landbouw direct kunnen ondersteunen, zonder dat de macht (en de winsten) bij de supermarkten of multinationals komt te liggen.

Speciale aandacht wordt gegeven aan het transitie-proces: hoe werkt verandering nu in het algemeen, en hoe kan je een veranderingsproces stimuleren? Emergente (ontluikende) ontwikkelingen op het gebied van een duurzamere landbouw- en voedsel productie worden geïdentificeerd, en er wordt een concrete agenda opgesteld van de stappen die kunnen leiden naar een duurzamere toekomst die zich nu al aan het ontvouwen is.

Het boek is geschreven voor iedereen die wel eens wat beter zou willen begrijpen wat nu de verbanden zijn tussen wat er in de supermarkt gebeurt, in onze eigen regio, in ons eigen land en in de wereld. Hoe bijvoorbeeld voedsel samenhangt met volksgezondheid, hier en in het arme deel van de wereld; hoe voedselproductie en beschikbaarheid samenhangt met energie, klimaat en oorlog. Juist voor mensen die niet zoveel van landbouw weten biedt dit boek een goed gedocumenteerd overzicht. Het boek is niet geschreven als een wetenschappelijke verhandeling, daarvan zijn er al genoeg. Maar ook wetenschappers kunnen er veel aan hebben omdat het boek over disciplinaire grenzen heen kijkt en omdat wat er geschreven is wel wetenschappelijk onderbouwd is.

Om het boek uit te kunnen geven is een *crowdfunding* actie gestart, waarbij belangstellenden door middel van voorinschrijving de publicatie financieel mogelijk maken. Als tegenprestatie kan het boek dan met een fikse korting worden verkregen. Via deze pagina: www.nvlv.nl/index.asp?menu=030601 op de NVLV website kunnen NVLV leden het boek nu alvast bestellen voor 10 Euro (in plaats van 19,50 Euro). Zij krijgen het boek dan eind mei 2013 kosteloos toegezonden. Niet-leden kunnen het boek bestellen voor 12 euro en betalen 3 euro verzendkosten.

Om een idee te geven van de inhoud van het boek is op de NVLV site alvast de voorlopige inhoudsopgave, samenvatting en inleiding van het boek te downloaden:

- inhoudsopgave: www.nvlv.nl/downloads/Heel_de_Wereld_inhoudsopgave.pdf
- samenvatting: www.nvlv.nl/downloads/Heel_de_Wereld_samenvatting.pdf
- inleiding: www.nvlv.nl/downloads/Heel_de_Wereld_inleiding.pdf

Het boek kan besteld worden via dit online bestelformulier: www.nvlv.nl/index.asp?menu=030601&id=1&id=167.

Zaterdag 23 maart: Down2Earth.nu gaat voor gezonde Nederlandse bodems!

Op zaterdag 23 maart organiseert Down2Earth.nu in de Eemlandhoeve in Bunschoten een bijeenkomst voor circa 100 bodemliefhebbers.

Down2Earth.nu is een initiatief van burgers en organisaties die het belang van een gezonde bodem in Nederland weer krachtig op de kaart willen zetten. Als individuen en organisaties in een veelkleurige reeks van bewegingen voor innovatie in land- en tuinbouw, veeteelt en natuur & milieubeheer, nemen wij hierin het voortouw.

Veel Nederlanders weten helaas niet dat de vruchtbaarheid van onze landbouwgronden op instorten staat. Met onze actie Down2Earth.nu willen wij het belang van gezonde bodems op de kaart zetten. We willen dat alle Nederlanders begrijpen hoe basaal en belangrijk een gezonde bodem is, en hun een stem geven in maatschappelijke discussies en politieke besluiten. Wij willen de samenleving opmerkzaam maken op de structurele aftakeling van de Nederlandse landbouwgronden en op de noodzaak dat tij te keren. Daarom zijn we begonnen met het organiseren van bijeenkomsten en evenementen, die in 2017 – het internationale jaar van de bodem (VN) – onder meer moeten uitmonden in een grootschalige handtekeningactie.

Op de website www.down2earth.nu kunt u meer lezen over wie wij zijn en wat onze zorg is, over ons doel en onze aanpak.

Down2Earth 100

Op 23 maart a.s. vindt een eerste bijeenkomst plaats op de Eemlandhoeve in Bunschoten (www.eemlandhoeve.nl) van 10.30 tot 15.00 uur. We mikken op 100 deelnemers, daarom de naam Down2Earth 100. Op die dag willen we samen met u een realistische strategie ontwerpen.

Kijk voor het volledige programma van Down2Earth 100 op www.down2earth.nu/d2e-100-prog.html.

Voor inschrijving zie de pagina www.down2earth.nu/inschrijven-d2e-100.html.

Graag rekenen we op uw deelname.

Vriendelijke groeten,

Jan Diek van Mansvelt - Paul van Ham - Fransjan de Waard - Roelf Havinga - Dirk Hart - Annet van Hoorn - Marc Siepman - Michael Wilde - Renske Loefs - Joost Visser - Jelleke de Nooy-van Tol

Nieuw initiatief Bio-Ron: nieuwe website www.paardenhooi.nl

Sinds enkele maanden is de website www.paardenhooi.nl in de lucht, een initiatief van Ron Hofman (www.bio-ron.com), om in Nederland vraag en aanbod van goed paardenhooi bij elkaar te brengen.

Voor veel paardeneigenaren is het vinden van goed paardenhooi een fikse uitdaging. Helemaal voor paardenliefhebbers die zich verdiept hebben in wat nou goed ruwvoer is voor een paard. De vraag naar kwalitatief hoogwaardig hooi is veel groter dan het aanbod, waardoor vaak hooi uit het buitenland moet worden geïmporteerd. Via de website www.paardenhooi.nl proberen we gebruikers en leveranciers van goed paardenhooi in Nederland en België met elkaar in contact te brengen, achtergrond informatie / kennis te verstrekken, bieden we uitgebreide en onderbouwde hooianalyses aan, en willen we boeren/grondeigenaren stimuleren om meer goed hooi in Nederland en België te gaan produceren.

Wat is goed paardenhooi? Kenmerken van hoogwaardige hooimengsels zijn:

- is natuurlijk afgerijpt (in het zaad) geogst
- bevat een diversiteit aan grassen / kruiden
- is beperkt in cultuur klavers

-
- is niet ingeseald
 - krijgt geen of een organische vaste bemesting (wordt dus niet opgejaagd)
 - geen gebruik van kunstmest
 - geen gebruik van drijfmest, tenzij deze behandeld / biologisch verantwoord (goed gefermenteerd) is en laag gedoseerd
 - geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen
 - bevat geen of zeer sporadisch JKK (Jacobskruiskruid)

Indien u goed paardenhooi beschikbaar heeft, of van plan bent dit te gaan aanbieden, dan kunt u zich kosteloos aanmelden op de site. Uw adres komt dan op een kaart van Nederland / België te staan. Paardenhouders kunnen u dan op de website vinden en contact met u opnemen. Ook toekomstige initiatieven kunnen zich reeds aanmelden, zodat ze alvast in contact kunnen komen met geïnteresseerde paardenhouders uit de regio. Momenteel hebben al 32 leveranciers zich aangemeld voor vermelding op de website.

Kijk voor meer informatie op www.paardenhooi.nl.

'De aarde zal weer vruchtbaar zijn' – verhalen van 75 jaar BD-pioniers, door Ellen Winkel

In november werd op het congres ter gelegenheid van het 75^e jaar van de BD Vereniging het boek 'De aarde zal weer vruchtbaar zijn' gepresenteerd. Het boek, geschreven door NVLV-lid Ellen van Winkel, beschrijft de ontwikkeling van de biologisch-dynamische landbouw in Nederland aan de hand van een tiental persoonlijke verhalen van BD-pioniers. Zij gebruikt daarbij een verhalende romanvorm, waardoor de verhalen van de mensen tot leven komen. De verschillende levensverhalen belichten ieder een deel van de ontwikkeling die de BD landbouw in Nederland heeft doorgemaakt. Hierbij ligt de nadruk op het pionierswerk in de beginjaren van de beweging, waarbij de pioniers door noeste arbeid en vernieuwende samenwerkingsverbanden met consumenten hun antroposofische idealen tot werkelijkheid wisten te maken.

Het boek van Ellen Winkel is erg enthousiast ontvangen, het is een leesbaar boek dat je in één ruk wilt uitlezen. Bovendien geeft het een goed beeld van de ontwikkelingen die de BD landbouw heeft doorlopen en de vele innovaties die uit de beweging zijn voortgekomen (denk aan zorglandbouw, groenteabonnementen en allerlei vormen van samenwerking waarbij consumenten mede-eigenaar zijn van bijvoorbeeld grond, winkels of zonnepanelen). Het geeft daarmee een goed beeld van pionierswerk in het algemeen, hoe je idealen door volharding gestalte kunt geven. Deze lessen zijn ook nu nog waardevol, voor de pioniers van nu die streven naar vernieuwing en verbetering van de landbouw.

Het boek is inmiddels aan zijn tweede druk toe, en is algemeen verkrijgbaar via de boekhandel. Meer informatie over het boek en recensies zijn te vinden op de website van Ellen Winkel, www.schrijfwinkel.nl.

Lees ook dit interview met Ellen Winkel in de Ekoland naar aanleiding van het verschijnen van het boek: www.vwg.net/ekoland/pdf/Ekoland%2011_2012_%20Interview%20Ellen%20Winkel.pdf.

Een leuk radio interview met het programma Vroege Vogels is hier nog te beluisteren: <http://bit.ly/YrQYs8>.

Gebruik van elektromagnetisme in de landbouw

Elektromagnetisme staat meestal slecht in het nieuws. Het aantal mensen dat klachten ervaart als gevolg van blootstelling aan elektromagnetische straling en velden, veroorzaakt door o.a. draadloos internet, verlichting en elektronica, is al jaren stijgende, parallel aan de toename van elektronica in onze levens.

Toch kan elektromagnetisme ook voor positieve doeleinden worden ingezet. Met elektromagnetisme kunnen biologische systemen ook worden gestimuleerd i.p.v. ontregeld, en de natuurlijke ordening en vitaliteit worden hersteld of bevorderd.

Twee actuele voorbeelden worden hier besproken:

- *Watervitalisatie middels elektromagnetische velden: seminar op donderdag 21 maart*

Op donderdag 21 maart zal in Den Bosch een seminar / presentatie worden gehouden over het gebruik van elektromagnetisme voor het behandelen van water. Het blijkt namelijk mogelijk te zijn om d.m.v. elektromagnetisme aan water gewenste eigenschappen te geven die nuttig zijn voor landbouw, tuinbouw, (pluim-)veeteelt en waterdistributie. Het seminar wordt georganiseerd door het Nederlandse Group4Wellness (www.group4wellness.com) in samenwerking met het Zwitserse bedrijf Planet Horizons Technology (www.planethorizons.com), dat producten op de markt brengt om water (drinkwater, sproeiwater, fabricagewater etc.) met Elektro Magnetische Velden (EMV) te kunnen bewerken.

De doelstelling van het seminar is het onder de aandacht brengen van de technologie in Nederland en Vlaanderen en het in contact komen met o.a. universiteiten, architecten, ingenieursbureaus, potentiële distributeurs, subdistributeurs en eindverbruikers. Zo ook het selecteren van geschikte klantlocaties voor het testen van de producten om referenties in Nederland en Vlaanderen op te kunnen bouwen.

Kort samengevat vergroot een behandeling met EMV de oplosbaarheid van stoffen in water. Dit heeft tal van voordelen, zoals minder afzettingen in waterpijpen (waardoor een betere water kwaliteit en minder onderhoudskosten) en in de landbouw een betere opname van voedingsstoffen door planten. Ook wordt de verdeling van water in de bodem (het capillaire effect) verbeterd. Om nog onbekende redenen heeft irrigatie met behandeld water ook een sterk remmende werking op de ontwikkeling van nematoden in de grond. Al deze effecten zijn reeds in proefopstellingen en in de landbouwpraktijk aangetoond.

Zie voor meer informatie over toepassingen in de landbouwpraktijk deze pagina op de Planet Horizons website: www.planethorizons.com/application-domains/irrigation.html.

Via deze pagina op de Group4Wellness kunt u zich (gratis) aanmelden voor de bijeenkomst op 21 maart: www.planethorizons.com/application-domains/irrigation.html.

- *De realistische magie van elektrocultuur*

Elektrocultuur of magnetocultuur, het stimuleren van de groei van planten door middel van elektromagnetische stimulatie, kent een lange geschiedenis. Er zijn aanwijzingen dat reeds in oude culturen, zoals bij de Egyptenaren, elektriciteit werd ingezet ter beïnvloeding van levensprocessen. In de periode tussen 1900 en 1940 zijn veel gecontroleerde experimenten in de landbouw verricht, ook door van overheidswege ingestelde onderzoeksgroepen, omdat er aanwijzingen uit de praktijk kwamen dat de groei van planten door elektriciteit soms dramatisch gestimuleerd kon worden. De gecontroleerde experimenten gaven soms duidelijk positieve resultaten te zien, maar regelmatig ook geen enkel significant resultaat. Uiteindelijk werd geconcludeerd dat de kosten van elektrische stimulatie (zeker in die tijd een kostbare zaak) niet opweegden tegen de verhoging van de oogsten (die toch regelmatig rond de 20% hoger lagen), en dat de resultaten te onvoorspelbaar waren om economisch van nut te zijn.

Nu, bijna een eeuw later, begint er toch weer hernieuwde belangstelling te komen voor de resultaten die te behalen zijn met elektrische of magnetische stimulatie. De Belgische ingenieur Yannick Van Doorne heeft zich hier op gespecialiseerd, nadat hij eerder grondig wetenschappelijk onderzoek heeft gedaan naar de effecten die te behalen zijn met geluid / muziek op de groei van planten (zie zijn website www.musicforyourplants.com).

Op de website WantToKnow.nl stond recent een samenvattend artikel over het werk van Yannick Van Doorne en recente experimenten met elektrische of magnetische stimulatie. Dit artikel is te lezen op deze pagina: www.wanttoknow.nl/gezondheid/de-realistische-magie-van-elektrocultuur. Voor wie meer over de details wil weten en de wetenschap achter de soms wat ongeloofwaardig lijkende resultaten, kan beter een kijk nemen op de website van Yannick van Doorne zelf (www.electrocultureandmagnetoculture.com). Met name de pagina over de geschiedenis van electrocultuur is interessant om te lezen (www.electrocultureandmagnetoculture.com/history.html), in het bijzonder het artikel "*The Electro-Culture Committee of the Ministry of Agriculture and Fisheries of the UK between 1918 and 1936 - It's fight for acceptance.*" (vanaf halverwege de pagina). Ook lezenswaardig is de pagina met wetenschappelijk onderzoek (www.electrocultureandmagnetoculture.com/science.html), met o.a. resultaten van onderzoek naar de invloed van negatieve ionen op de groei van tomatenplanten en de historische experimenten van Georges Lakhovsky.

Een mogelijke verklaring voor de gevoeligheid van planten voor elektromagnetische stimulatie, is dat planten evolutionair gezien een voordeel kunnen behalen door direct te reageren op onweersbuien (met name in relatief droge gebieden). De elektromagnetische stimulatie die effectief is bevonden bevindt zich vaak in dezelfde orde van grootte als het elektromagnetische effect van een onweersbui. Door de groei kortstondig te versnellen in reactie op een onweersbui, kan een plant maximaal profiteren van het overvloedige water wat beschikbaar is. Dit verklaart mogelijk ook de gemengde resultaten van de vroegere experimenten, want je kan een plant wel gaan stimuleren om ineens veel meer vocht op te gaan nemen, maar dan moet dit ook wel tegelijkertijd beschikbaar zijn (bij de experimenten in de USA die geen significante resultaten lieten zien, werd vanwege veiligheidsredenen altijd de elektrische stimulatie uitgezet wanneer het ging regenen; een mogelijke verklaring voor het verschil met de Britse experimenten, die veel vaker een significant positief effect gaven te zien).

Genoeg aanleiding dus om hier meer over te weten te komen, of misschien zelf eens wat te gaan experimenteren in de eigen tuin of op het bedrijf!

Zaterdag 27 april: publieksdag van de 'Dag van de Stadslandbouw'

Zaterdag 27 april is de publieksdag van de 'Dag van de Stadslandbouw'. Tijdens deze dag vinden er overal in het land activiteiten plaats, waarbij lokale en regionale stadslandbouw initiatieven zich presenteren. Bewoners kunnen zo kennis maken met stadslandbouw projecten in en om hun stad en stilstaan bij vragen als: Wat is stadslandbouw nu precies? Hoe krijg ik stadslandbouw producten in huis? En hoe kan ik als bewoner zelf meedoen (bijvoorbeeld als vrijwilliger)?

Boeren, ondernemers en overige initiatiefnemers organiseren heel uiteenlopende activiteiten voor de publieksdag. Dit kan zijn een open dag, maar ook een proeverij, (streek)markt, meewerkdag, lezingen, workshops of een discussie-bijeenkomst. Alle activiteiten tijdens de publieksdag zijn gratis toegankelijk. Kijk voor een overzicht van de activiteiten op www.dagvandestadslandbouw.nl/publieksdag/index.php.

De publieksdag hoort bij de 'Dag van de Stadslandbouw' die op **donderdag 25 april** in Rotterdam wordt georganiseerd. Kijk voor meer informatie over deze bijeenkomst op de website www.dagvandestadslandbouw.nl.

Een dag eerder, op **woensdag 24 april**, worden ook interessante excursies georganiseerd langs verschillende bestaande stadslandbouw projecten in Rotterdam en omgeving. Ondernemers, betrokkenen initiatiefnemers en ondersteunende organisaties geven ter plekke een toelichting op de verschillende projecten. Er is keuze uit vier verschillende excursie-routes. Zie voor meer informatie www.dagvandestadslandbouw.nl/programma-excursie-2013.php.

Zaterdag 27 april: Cursus 'Aanleg van een eetbare bostuin' door Tuin Smakelijk! in Tweekelo

De teelt van eetbare gewassen in "etages" is een model gebaseerd op het natuurlijke ecosysteem van een bos. Een dergelijk systeem wordt veel toegepast in de tropen (bijvoorbeeld in Tanzania en de Indiase staat Kerala) en werd vertaald naar ons (gematigd) klimaat door de Engelsman Robert Hart. In een eetbare bostuin worden fruitbomen, struiken van kleinfruit, vaste groentes, kruiden en zichzelf uitzaaiende eetbare planten gecombineerd tot een zeer productief, ziekteresistent en weinig werk vragend landschap. Een dergelijke tuin oogt ook mooi en hoeft dus niet ergens achter in een hoekje weggestopt te worden. Het model kan op elke schaal toegepast worden, van een flinke kuip tot een heus "bos".

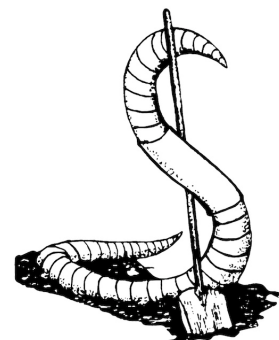
Tijdens de cursus wordt ingegaan op de planten die geschikt zijn voor een dergelijke combinatieteelt en worden ook de ontwerpprincipes toegelicht, zodat de deelnemers thuis zelf in hun eigen tuin een eetbaar paradijs kunnen aanleggen.

Kijk voor meer informatie op www.tuinsmakelijk.nl/?page_id=24.

Humist worden? Volg de gratis cursus humisme!

In het weekend van **11-12 mei** en **8-9 juni** wordt in Rotterdam een gratis cursus 'Humisme' aangeboden, door Marc Siepman (www.gevoelvoorhumus.nl) in samenwerking met de Moestuinman (www.moestuinman.nl). De cursus vindt plaats bij de Educatieve tuin De Enk (<http://enktuin.blogspot.nl/>).

Een 'humist' is "iemand met kennis van het bodemvoedselweb die met gevoel voor humus er alles aan doet de bodem te behouden en te verbeteren (en dus niet ten koste van de bodem elders)". Humisme is leven met inachtneming van alles wat er onder de grond leeft. In deze cursus leer je daarover.

Leonardo da Vinci zei al: "We weten meer over de beweging van de hemellichamen dan over de bodem onder onze voeten". En daar is niet veel aan veranderd. We weten nog steeds heel weinig, maar gelukkig wel genoeg om er verantwoordelijk mee om te gaan.

Het belang van de bodem wordt in deze maatschappij, waarin alles snel en efficiënt moet, vergeten: we zijn de plant rechtstreeks gaan voeden, terwijl we de bodem zouden moeten voeden. Wat voor gevolgen dat heeft, leer je in deze cursus. Maar ook hoe we het wél zouden moeten doen en wat een enorm scala aan voordelen dat biedt.

De cursus is opgebouwd uit een aantal lezingen, bodemproeven, buitenactiviteiten, oefeningen, discussies en gezelligheid. Je geeft zelf ook een presentatie in het tweede weekend.

Voor deze cursus wordt, op de reiskosten (in totaal 80 euro) van de docent na, geen financiële vergoeding gevraagd. Liefde betaal je niet terug, je betaalt het vooruit. Ook is er de mogelijkheid om een donatie te doen.

De eerste cursus Humisme, die binnenkort in Zwolle gegeven wordt, was binnen enkele dagen volgeboekt. Wil je de cursus in Rotterdam dus bijwonen, meld je dan spoedig aan.

Zie voor meer informatie de aankondiging op de website van Marc Siepman (<http://gevoelvoorhumus.nl/2013/03/01/cursus-humisme-11-mei-rotterdam/>), of de eerdere aankondiging van de cursus in Zwolle (<http://gevoelvoorhumus.nl/2013/01/18/humist-worden-gratis-cursus-humisme/>).

Debatserie in de Rode Hoed: It's the food stupid!

Na het succes van de eerdere series debatrekken van 'It's the food, stupid!' (2009, 2010 en 2012) in de Rode Hoed in Amsterdam, is ook dit jaar weer een nieuwe reeks debatten gestart. Het hoofdthema dit jaar is een zoektocht naar feiten en duurzame oplossingen voor de enorme impact die de voedselproductie heeft op ecologie, energie, ontwikkeling en gezondheid.

Bij het verschijnen van deze nieuwsbrief resteren nog drie debatten, waarvan één op locatie bij de Hogeschool HAS in Den Bosch.

Dinsdag 2 april: Landbouw en volksgezondheid: risico's en kansen (locatie: Hogeschool HAS Den Bosch)

Voedsel levert een vitale bijdrage aan de volksgezondheid. Maar er zijn ook spanningen. De veehouderij produceert levensbedreigende bacteriën die resistent zijn tegen antibiotica. Uit de plantenteelt komen resistente schimmels. En de Q-coorts maakte meer dan 4000 mensen ziek, van wie er 25 overleden. De gezondheid van mensen is afhankelijk van de gezondheid van vee en wilde fauna: *One Health*. Wat zijn de implicaties voor de Nederlandse landbouw?

Hier staat tegenover dat de landbouw ook kansen biedt voor verbetering van de volksgezondheid. De zorglandbouw groeit, en vers en duurzaam geteeld voedsel kan bijdragen aan de gezondheid van zieken en ouderen. Kan dat ook bijdragen aan beheersing van de alsnog stijgende zorgkosten?

Zie voor meer informatie: www.rodehoed.nl/nl/programma/Series/Its-the-food,-stupid-/Its-the-food,-stupid---Op-locatie/.

Maandag 15 april: Biobased economy in ontwikkelingslanden

In ontwikkelingslanden is agrarische ontwikkeling vaak de trekker van economische groei. We proberen ze daar bij te helpen maar hoe kan dat? Er woedt al jaren discussie over de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking. Wat zijn de ervaringen als het bedrijfsleven de leiding krijgt bij de ontwikkeling van de landbouw? We bekijken dit voor een nieuw en innovatief terrein: de *biobased economy*. Daar wordt de landbouw in een breder, ecologisch perspectief geplaatst. Welke veelbelovende initiatieven zijn er? Waar liggen kansen? Hoe kunnen we deze ontwikkeling steunen?

Zie voor meer informatie: www.rodehoed.nl/nl/programma/agenda/event/189/Its-the-food,-stupid-?filter=1.

Woensdag 24 april: Hoe verder met de veehouderij: industrieel of grondgebonden? (slot van de debatserie)

Er woedt al decennialang een debat over de veehouderij. De "industriële" school zegt dat intensivering en schaalvergroting leiden tot hogere efficiëntie en lagere emissies. Bovendien zouden we minder grond nodig hebben en dus natuur kunnen sparen. Dierenwelzijnseisen zitten daarbij in de weg. De andere school zegt dat dierenwelzijn noodzaak is en dat industrialisering niet nodig is voor een hogere productie en efficiëntie, schadelijk is voor milieu en natuur en het risico op dierziekten verhoogt.

Dit debat is extra actueel omdat over twee jaar de melkquotering verdwijnt. Dan gaan ook melkveebedrijven industrialiseren en komen koeien niet meer in de wei. Willen we dat wel? Zo nee, kunnen we nog bijsturen? Hoog tijd voor een stevig debat.

Zie voor meer informatie: www.rodehoed.nl/nl/programma/agenda/event/190/Its-the-food,-stupid-?filter=1.

Dinsdag 2 april: lezing 'Productie en consumptie radicaal veranderen' door Sandra van Kampen (Urgenda)

Op dinsdag 2 april geeft Sandra van Kampen, adjunct directeur van duurzaamheids-organisatie Urgenda (www.urgenda.nl), een lezing over het creëren van nieuwe verbindingen tussen producenten en consumenten. De lezing vindt plaats in de Expeditie in Amersfoort (www.antenna.nl/expeditie).

Een voedselrevolutie bereik je niet door het verduurzamen van de huidige grootschalige systemen, maar door de productie en consumptie radicaal te veranderen en door ketens te verkorten. Sandra van Kampen vertelt hoe dit vanuit het platform www.nieuwvers.nu vorm krijgt.

De lezing is de afsluitende lezing van de thema-serie 'Is biologische landbouw nostalgisch gepruts?' (zie www.antenna.nl/expeditie/bionostalgischgepruts.pdf), maar de avond kan afzonderlijk van de eerdere avonden nog bijgewoond worden.

Het *Deutsches Wirtschaftswunder*: zelf zuurdesembrood maken! (recept)

Het geheim van het *Deutsche Wirtschaftswunder* is niet de Opel of Volkswagen maar *Sauerbrod*! Net nog wandelde ik door de kanariegele supermarkt waar de bakwaren van Nollen zo verleidelijk vooraan liggen uitgesteld. Echter een blik op de ellenlange ingrediëntenlijsten in kleine lettertjes maakte mij spontaan misselijk. Een keur aan 'broodverbeters' en E-nummers wiebelden voor mijn vario-focus-bril. En laatst kocht ik in een streekproductenwinkel een pak kant-en-klaar broodbakmix van een échte windmolen, in de veronderstelling dat het allemaal bio en gezond was, ...net zo'n lijst!

De Duitsers weten het wel met hun *Reinheitsgebot*. Het zijn de gezonde darmen die de basis zijn van hun economisch succes in crisistijd. Daarom ben ik de laatste tijd aan het experimenteren geweest met het zelf maken van zuurdesembrood van biologisch lokaal meel. Na diverse varianten met gist erbij of bakpoeder deed het oer-recept het 't beste:

Hier het recept:

Doe 6 eetlepels volkorenmeel (rogge, spelt, gerst, etc.), een eetlepel gedroogd *Natursauerteig* van het merk *Arche* (niet helemaal oer-) en ruim lauw water in een kom. Dit mengsel roeren en een dag op een warme plek afgedekt laten staan. Zonder de starter van *Arche* krijg je de echte spontane oer-natuur-zuurdesem maar bij mij ging het rotten omdat de lucht in de stad niet zuiver is en zwavelorganismen de overhand kregen.

Na een dag het mengsel een uurtje aan de buitenlucht bloot stellen. Dan weer een dag binnen op een warme plek. Als het goed is begint het mengsel dan te bubbelen. Doe er dan twee eetlepels meel bij en meng goed. Het moet nu al zuur smaken, zo als zuurkool.

Laat weer een dag warm staan, weer twee eetlepels meel erbij, etc, tot je ongeveer 400-500 gram stevig deeg hebt. Kneed dit goed. Dit is je *stock* zuurdesem. Dit kweek je zo oneindig door, net zoals bijvoorbeeld het *kefir*-plantje of *komboucha*. Dit door de bovenstaande procedure te herhalen, nu zonder de gedroogde starter van *Arche*. De *stock* zuurdesem kun je enkele weken in de koelkast bewaren.

Dat bewaren doe je nadat je 200 gram van het zuurdesem hebt genomen en in een grote kom hebt gedaan. Doe daar 360 gram meel bij (mag een mengsel zijn van bijvoorbeeld spelt en rogge) en 250 gram koud water + twee theelepels (steen- of zee-) zout. Meng goed en kneed het deeg minimaal 10 minuten tot het niet meer plakt en elastisch is. (Voeg naar eigen inzicht telkens wat meel of water toe om de stevige deegbal te verkrijgen). Gooi je bakmachine de deur uit, als je die hebt, kneden is veel leuker. Echt 'oer' en een erotische ervaring (voor degenen die tekort komen)!

Geef het deeg de bakvorm. Dat kan als vloerbrood op de bakplaat of in een broodvorm. Laat het deeg minimaal 5 uur rijzen op een warme plek met een natte theedoek erover. Liefst nog langer. Je kunt het rustig de hele nacht laten rijzen en 's ochtends bakken.

Tussendoor kneden, wat in veel recepten staat, verstoort het rijzen omdat zuurdesem langzamer is dan gist. Het beruchte fytinezuur wordt door de zure desemorganismen afgebroken en al die gezonde magnesium en andere granenmineralen staan je lijf nu ten volle ter beschikking.

Bak in een voorverwarmde oven bij 175 graden Celsius, zo'n 45 min.

Smullen maar (wel eerst af laten koelen). *Das ist ja lecker und gesund für Mund, Darm und Börse!*

Dit recept is afkomstig van het weblog www.eco-spirit.nl van Philip Gortemaker. Een weblog over het verbinden van Hemel en Aarde, non-dualiteit, ecologisch leven, spiritueel bewustzijn en de zorg voor de Aarde. De *posts* variëren van spirituele beschouwingen tot handige ecologische tuintips, natuurlijke voedingstips, natuurgeneeskunde en maatschappelijke beschouwingen.

Kijk voor meer voedingsadvies ook op de website www.warenatuur.nl onder "natuurvoeding".

Agenda

- 21 maart** NVLV themadag "Kringlooplandbouw in de praktijk" in Swifterbant
- 21 maart** Presentatie "Watervitalisatie middels elektromagnetische velden", Group4Wellness in Den Bosch
- 23 maart** Bijeenkomst *Down2Earth 100* in de Eemlandhoeve in Bunschoten
- 2 april** Lezing "Productie en consumptie radicaal veranderen" door Sandra van Kampen in Amersfoort
- 2 april** Debat "Landbouw en volksgezondheid: risico's en kansen", in Den Bosch (debatreeks *It's the food, stupid!*)
- 15 april** Debat "Biobased economy in ontwikkelingslanden" in Amsterdam (debatreeks *It's the food, stupid!*)
- 18 april** Algemene Ledenvergadering NVLV in Lunteren
- 24 april** Debat "Hoe verder met de veehouderij: industrieel of grondgebonden?" in Amsterdam (slot van debatreeks *It's the food, stupid!*)
- 24 april** Excursiedag van de "Dag van de Stadslandbouw", diverse excursies in en rond Rotterdam
- 25 april** Congres "Dag van de Stadslandbouw" in Rotterdam
- 27 april** Publieksdag van de "Dag van de Stadslandbouw", diverse activiteiten op diverse locaties in Nederland
- 27 april** Cursus "Aanleg van een eetbare bostuin" door Tuin Smakelijk! in Tweekelo
- 11 mei** Start 4-daagse cursus "Humisme" door Marc Siepman en de Moestuinman in Rotterdam

Het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding (NVLV) is een landelijke beweging voor vernieuwende werkwijzen in bodembeheer, land- en tuinbouw en boer-burger verbanden. Het netwerk bestaat uit organisaties, burgers en ondernemers, die ieder vernieuwend bezig zijn en gezamenlijk in themagroepen en deelnetwerken kennis en ervaring uitwisselen en ontwikkelen.

Onze droom is dat de boeren en tuinders weer met plezier, met vertrouwen in eigen wijsheid en in verbinding met de natuur, gezonde voeding produceren en zorgen voor volledige vitale voeding, gezonde dieren en een duurzaam gebruik en beheer van ons landschap. En dat burgers bewust zijn van wat ze eten, waar het vandaan komt en hoe hun voeding bijdraagt aan hun gezondheid.

Het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding is in april 2008 voortgekomen uit de activiteiten van de Stichting Aquarius Alliance, opgericht in mei 2005. Zie voor meer informatie onze website www.netwerkvlv.nl.

Deze nieuwsbrief ontvangen? Meedoen? Wil jij ook deze nieuwsbrief ontvangen en deze bemoedigende beweging ondersteunen? Wordt dan gewoon lid (vriend) van het NVLV of meld je aan als beroepslid (partner). Kijk op www.netwerkvlv.nl bij 'lidmaatschap' onder 'vereniging', of volg deze directe link: www.netwerkvlv.nl/index.asp?menu=010301.

